

İlkokul Öğretmenlerinin Köy Enstitüleri Hakkındaki Farkındalıklarının İncelenmesi

Tansu AKSU¹

Yrd. Doç. Dr. Aylin SÖZER ÇAPAN²

Ülkemizin eğitim tarihinde en özgün çabalardan birisi olan Köy Enstitüleri, Cumhuriyet devrimi sonucu kurulan ve modernleşme çabası içinde olan ülkenin, bu çabalarını kırsal alana taşıma isteğinden hareketle doğmuştur. Köy Enstitüleri'nin amacı, sadece köylülere okuma-yazma öğretmek, teknolojik yenilikleri köylere sokmak ve modern tarım yapılmasını sağlamak olmamıştır. Belki de en önemli misyonları, kırsal alandaki geleneksel bağlılıkları çözmek, feodal yapıyı kırmak ve geleneksel egemen güçlerin nüfuzlarını silerek buradaki insanlara ulus bilinci aşılmasıdır.

Askerliğini çavuş ve onbaşı olarak yapmış başarılı köy gençleri kısa süreli kurslardan geçirilerek öğretmen yapılmıştır. Öğretmenler 7, 8, 9 yaşlarındaki köy çocuklarını köy ilkokullarında 3 yıl okutarak 3 yıllık diploma vermişlerdir. Bu diplomayı alan köy çocukları, köy bölge okullarında da 4. ve 5. sınıflara devam ederek ilkokul mezunu olmuşlardır. İlkokulu bitirmiş sağlıklı, başarılı kız ve erkek çocuklarına Köy Enstitüleri'nde 5 yıllık eğitim verilerek köylere öğretmen, sağlık memuru olarak gönderilmişlerdir (Güvercin, Aksu ve Arda, 2004).

Yaz-kış açık olan bu kurumlarda, eğitimin temel özellikleri beş duyuya yönelik, yaşayarak öğreten, imeceye ve üretime dayalı, kültür ve meslek dersleriyle birlikte, müzik, spor ve halk oyunlarının da bulunduğu özgün ve laik bir eğitim modeli olmasıydı. Köy Enstitüleri'nde öğrencilere bir öğretim döneminde kuramsal ve uygulamalı derslerden oluşan 11 aylık yoğun bir eğitim verilmiştir. Kuruluşundan başlayarak bu enstitülerde sadece eğitim, kültür, tarım, sanat ve inşaat alanına değil, sağlık konusuna da çok önem vermiş ve eğitim programlarında sağlık eğitimi de yer almıştır. Enstitülerde yetişmekte olan öğretmenler, bu farklı eğitim programı ile diğer öğretmenlerden daha donanımlı ve çok yönlü eğitimciler olmuşlardır.

¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İkinci Dünya Savaşı'nın zor koşullarında ekmeğin karneyle verildiği, açlık tehlikesinin baş gösterdiği, bulaşıcı hastalıkların son derece yaygın olduğu, toplumumuzun fakir ve eğitimsiz olduğu bir dönemde, köy enstitüleri en çok ihmal edilmiş kesim olan köy toplumundan başlayarak tüm ülkenin kalkınmasını ve modernleşmesini amaçlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile başlayan aydınlanma hareketinin en özgün örneği olan köy enstitülerinin, başarılı işlevlerinin dünyada da yankı bulduğu söylenebilir. Eğitim bilimci John Dewey: “Son yıllarda hayalimdeki okullar Türkiye’de kurulmaktadır, bunlar Köy Enstitüleri’dir” demiştir. UNESCO’nun Enstitülerden “bütün gelişmekte olan ülkelere örnek alınacak bir eğitim sistemi” olarak övgüyle söz etmiş olması da önemli bir başka saptamadır.

Cumhuriyet Dönemi’nde 1924-1925 öğretim yılından itibaren Muallim Mektebi ve 1935’lerden başlayarak öğretmen okullarında ilköğretim öğretmeni yetiştirme çabalarına 1940 yılında kurulan, köy enstitüleri katılmış olup, 1970-1971 öğretim yılına kadar üç yıllık ve altı yıllık ilköğretim okullarında yetiştirilen ilköğretim öğretmenleri 1970-1971 öğretim yılından itibaren dört yıllık bir programdan yetiştirilmeye çalışılmıştır (Kocabaş, 2000).

Kuşkusuz Köy Enstitüleri ile ilgili pek çok araştırma yapılmış ve bu girişim çok boyutlu bir şekilde ele alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının var olan eğitim programı, pek çok eğitim programı ve yaklaşımlarından esinlenerek oluşturulmuştur. Köy enstitüsü eğitim programı da bu yararlanılan programlardan bir tanesidir. Özellikle ilköğretim öğretmenlerinin yetiştirilmesinde ve eğitim programlarının oluşturulmasında çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemeye yönelik olan köy enstitülerinin ve eğitim programlarının etkisi büyüktür. Diğer yandan günümüzde özellikle genç ilköğretim öğretmenlerinin köy enstitüleri ile ilgili bilgileri yok denecek kadar azdır. Bilgileri yetersiz olan öğretmenlerin çocuğun eğitimine ve eğitim programlarına katkılarının da yetersiz olacağı aşikârdır.

Bütün bu gerekçelerden yola çıkarak bu araştırmanın problem cümlesi “İlkokul öğretmenlerinin köy enstitüleri ile ilgili farkındalıkları yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Bu araştırma ilkokul öğretmenlerinin köy enstitüleri hakkındaki farkındalıklarını incelemek amacıyla yapılacağından bu araştırmanın önemli olduğu ve bulgularının öğretmen eğitim programları hazırlayan ilgili birimlerine veri sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırma, ilkokul öğretmenlerinin köy enstitüleri hakkındaki farkındalıklarının incelenmesine yönelik olduğu için, tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005). Araştırmada, İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü Küçükçekmece, Avcılar ve Fatih ilçelerindeki ilköğretim okullarında çalışan ilkokul öğretmenlerinin Köy Enstitüleri hakkındaki farkındalıkları incelenecektir.

Bu araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü Küçükçekmece, Avcılar ve Fatih İlçelerindeki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Örnekleme ise, evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle belirlenecek öğretmenler olacaktır.

Araştırmada kullanılacak olan ölçekte sınıf öğretmenlerinin Köy Enstitüleri hakkında farkındalıklarını ölçen sorular, beşli likert tipi ölçekle alt boyutlara ayrılarak hazırlanacaktır.

Güvenirlilik işlemlerinde ilk önce zamana göre değişmezliğin saptanabilmesi için ölçekte önceki ve sonraki ölçmeler arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanacaktır. Bağımsız gözlemciler arası uyum tekniği kullanılarak gözlemcilerin ayrı ayrı yaptıkları ölçümlerin ortalaması alınarak, her durum için bir tek değer bulunacaktır. Ayrı ayrı gözlem sonuçları birbirine ne kadar yakın ise, sonuçta elde edilen ortalama değer güvenilirliği de o kadar yüksek olacaktır. İç tutarlılık için madde istatistikleri yapılacak, ölçme aracındaki her maddenin aldığı değer ile ölçme aracının tümünden alınan toplam değer arasındaki ilişkiyi ifade etmek amacıyla madde istatistikleri yapılacaktır. 0.5'den küçük katsayıları olan maddelerin güvenilirliği gözden geçirilecektir.

Geçerlilik işlemlerine gelince içerik geçerliliğinin saptanabilmesi için ölçme aracında bulunan maddelerin ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla “uzman görüşü” alınacaktır. Ölçü aracı ve amaçları bir uzman gruba incelenecektir ve grubun önerilerine göre gerekli yeni şekil verildikten sonra ölçme aracı kullanılacaktır. Aynı zamanda uygulama geçerliği için de yapılan ölçme ile ölçülmeye çalışılan şeyin gerçek hayattaki yansımalarının karşılaştırılmasındaki uyumuna bakılacaktır. Yapı geçerliği için araştırmanın kuramsal boyutunda yer alan alt boyutların aynı faktör altında çıkma beklentisini test etmek amacıyla faktör analizi yapılacaktır. Aynı faktörü ölçen maddeler bir araya gelerek çeşitli grupları oluşturması beklenmektedir. Her faktör grubuna içinde bulunan maddelerin özelliğine göre bir faktör adı verilecektir. Bu faktörden her birinin ölçmedeki kuramsal yapıyı ifade etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Köy enstitüleri, köy enstitüsü eğitim programları, ilkokul öğretmenleri*

Kaynakça

- Güvercin, C. H., Murat, A.K.S.U. ve Berna, A. R. D. A. (2004). Köy enstitüleri ve sağlık eğitimi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(2).
- Kocabaş, A. (2000). Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki yetersizliklerine ilişkin görüşleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 7-11.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.